

За српску привреду која се налази пред колапсом, већина домаћих политичара и у јавности експонираних економиста спас тражи у ангажовању ММФ-а, али се чују, истина ретка, и мишљења да ММФ треба да оде из Србије. Мислим да од ММФ-а не треба очекивати било какву помоћ у оздрављењу домаће привреде, али Србија је доведена у такво стање да пред ММФ-ом не може да затвори врата. Покушаћу то кратко да објасним и на крају укажем на назнаке могућег решења.

После петооктобарског преврата (2000), под утицајем светске олигархије и крупног капитала, чији је главни експонент ММФ, Србија је прихватила неолиберални програм економских промена (тзв. Вашингтонски договор) који је водио брзом урушавању, ионако слабаши, српске привреде. Овим програмом Србију, као, уосталом, и друге постсоцијалистичке земље, требало је лишити власништва над ресурсима којима располаже и довести је у такву дужничку зависност (дужничко ропство) да буде беспоговорни послушник моћних и богатих, а овај простор је третиран, пре свега, као извор јефтине и обесправљене радне снаге, те тржиште за производе и банкарске услуге западних земаља. Све ове године Србија је без сопствене дугорочне стратегије економског развоја, која би била стручно верификована и политички усвојена у Скупштини. Улогу стратегије имају меморандуми о буџету и економској политици који се пишу у сарадњи (тачније, по диктату) са ММФ-ом, а његово усвајање и спровођење неолибералне економске политике ММФ је наметнуо као услов за доделу кредита Србији и њен приступ међународном тржишту капитала. [\[1\]](#)

Искуства свих држава (нарочито европских постсоцијалистичких и земаља Латинске Америке) у којима је ММФ до сада имао одлучујућу реч у вођењу економске политике показују да је таква (неолиберална) политика њихове привреде довела на руб економске пропасти и до сада није забележен случај ни једне државе којој је „помоћ“ ММФ-а била од користи. То јасно потврђује и најновије искуство Србије. Не постоје никакви ваљани аргументи који би нас уверили да би то било другачије и у будућности.

С дуге стране, Србија је (и уз свесрдну „помоћ“ ММФ-а) доведена у такву дужничку зависност да није у ситуацији да захтева од ММФ-а да оде из земље, јер „дужничка омча“ може бити сваког момента затегнута што би имало драматиче економске и социјалне последице. Србија је изузетно високо задужена држава, а све расправе о томе како спољни дуг још није прешао критични ниво (јавни дуг 45, а укупан спољни дуг 80% БДП) су у функцији самозаваравања и обмањивања јавности. Србија од петоктобарског преврата (2000) води политику прецењеног курса динара, па је исказани БДП у доларима знатно увећан – надуван. БДП се исказује у текућим ценама који се дели са званичним курсом и добија се знатно увећан БДП исказан у доларима. Када се укупан спољни (али и јавни) дуг упореди са фиктивно увећаним БДП, задуженост се исказује много мањом него што она стварно износи. [\[2\]](#)

Шта онда чинити када Србија од ММФ-а не може да очекује ништа добро, а у исто време не може захтевати ни да напусти земљу? Нажалост, ми смо се сами довели у такву ситуацију да мало можемо утицати на сопствену судбину, јер смо је препустили у руке других (па и ММФ-а) очекујући да ће се други старати о нашим интересима о којима нисмо знали и/или хтели да се бринемо сами. Због тога данас не постоји добро решење и избор се своди на лоше (покушати бар нешто да се учини у оквиру ограниченог маневарског простора) и катастрофално (наставити досадашњу праксу).

Оно што би се и у оквиру скученог маневарског простора могло урадити јесте да владајућа номенклатура у будућим преговорима са ММФ-ом буде много истрајнија у заштити националних интереса, а академска и стручна јавност да сарадњу са ММФ-ом не објашњава као шансу за економски просперитет него као нужно зло на које смо приморани због колапса српске привреде изазваног и погрешном економском политиком коју нам је наметнуо управо ММФ. Свестан сам да се тиме неће спречити даљи урушавање наше привреде, али оно може бити донекле успорено, што није безначајно ако се има у виду да у свету предстоје бурна времена. Неопходан заокрет, који би омогућио економски просперитет земље, може се очекивати тек са значајним геополитичким променама у свету којима се центри моћи све више померају од САД и ЕУ, ка земљама БРИКС-а и где све већи број грађана и у европским земаљама (Исланд, Грчка, Шпанија, Италија...) не пристаје на својеврсно дужничко ропство и захтева нови праведнији светски економски поредак. Због тога је битно да се Србија до тада одржи „на ногама“, а надајмо се да ће у њој, бар тада, одлучујућу реч имати аутентична национална елита које ће хтети и знати у новој констелацији снага да ради у интересу сопствених грађана.

На крају, ипак, треба признати да основни проблем није у ММФ-у, јер се он одлично

стара о интересе оних чији је експонент и које заступа, него у домаћој политичкој, академској и медијској јавној сцени која спас види у ММФ-у и његовом «бичу» који ће нас научити реду. То не само да неће помоћи оздрављењу српске привреде, него се таквим поданичким дискурсом шири дефетизам у сопственом народу, јер смо тобоже инфериорни и нисмо у стању ништа добро да урадимо без спољних притисака и старатељства богатих и моћних.

[1] Посебно забрињава чињеница да исти они који су се у последњој деценији залагали за помоћ ММФ-а и омогућили му да пресудно утиче на економску политику и даље су највеће апологете ММФ-а и поново грађане убеђују да спас треба да очекују од оног који је у великој мери допринео суноврату српске привреде. Као претходница ММФ-а они грађанима доказују да је једино решење замрзавање или смањење плата и пензија и повећање ПДВ-а са 18 на 20 или 23%. Недавно је лепо написао колега Небојша Катић (у тексту: *Цивилизовани утеривач дугова*) да је циљ ММФ-а увек исти – битно је очувати стабилност финансијског система и његов капацитет да враћа иностране дугове. ММФ је, суштински, представник клуба поверилаца и њихових интереса, и ту је почетак и крај његове улоге. Охрабривање распродаје државне имовине јесте мера којом се тај циљ сигурније остварује, али се њиме намеће и неолиберални економски образац. На ком нивоу плата и пензија, или на ком нивоу беде ће Србија дугове враћати, није проблем ММФ-а. Нема сумње да је то лакше урадити на нивоу ниских личних примања и ниске буџетске потрошње, па је фокусираност ММФ-а на ограничавање плата и пензија апсолутно разумљива.

[2] Раније сам то илустровао једним једноставним примером. Познато је да се БДП исказује вредност укупне производње роба и услуга у земљи током једна године. Претпоставимо да се та сва производња састоји само од 1.000 векни хлеба, а сви се сећамо (из неких од предизборних обећања) цене од 3 динара за векну хлеба из 2000. године. БДП би, у овом доста поједностављеном примеру, за ту годину износио 3.000 динара или 50 долара (2000. године курс долара био је око 60 динара). Уколико би и у 2011. години производили 1.000 векни хлеба, БДП би (мада је обим производње остао непромењен) порастао на 50.000 динара (цена векне била је 2011. године око 50 динара) или 625 долара (званични курс долара износио је током 2011. године око 80 динара). Ако претпоставимо да је спољни дуг од 2000. године остао непромењен и да је износио 50 долара, ми би и у условима стагнације реалне производње и непромењеног апсолутног износа дуга забележили велико смањење задужености са 100% у 2000. години на свега 8% у 2011. години.

ММФ као нужно зло

Пише: Јован Б. Душанић
уторак, 12 јун 2012 10:59
